

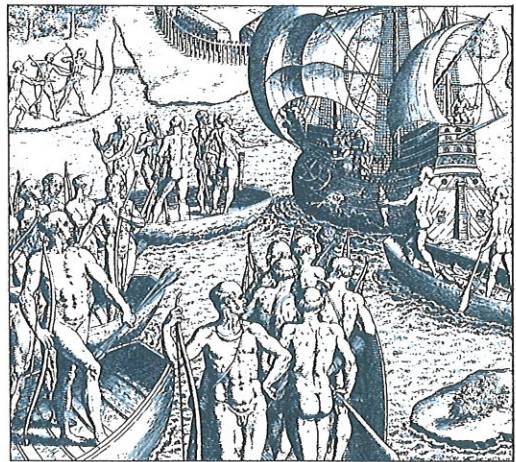
emskære
skal der
ller tårn
ignende
linje fra
e der er
grænse.
le land-
: nævnte
tter må
id i hin-
det om-
øer eller

Spaniernes Amerika – den tidlige spanske kolonisering

Den 28. april 1503 skrev Columbus fra Santa Maria Belen i Den nye Verden: "Jeg, Christopher Columbus, admiral over Oceanerne og vicekonge af Indien gør vitteligt, at det land, vi nu er i færd med at udforske, er ganske nær på storkhanens rige." Videre skriver han "...det er det fjerne Cathay (Kina), derom er jeg ikke længere i tvivl. De indfødte her er ganske vist kun nødtørfigt klædt og endnu vilde og uberegnelige, men de kan berette om et stort og rigt og frugtbart land, som ikke ligger ret langt herfra, og hvor folkene går klædt i tøj og bor i store stenhuse."

I 1503 havde Columbus i Det caribiske Hav mødt en mexicansk handelskano, og her har Columbus givet hørt beretninger om et mere civiliseret samfund med påklædte mennesker og stenhuse. Columbus har tolket det som yderligere et bevis på, at han var tæt på Kina og Japan, men det kan have været det aztekiske samfund, han har fået beskrevet. Dette veludviklede, indianske samfund har ved flere andre lejligheder kunnet holde sig ajour med spaniernes fremfærd, og herfra har vi måske en af årsagerne til de indianske sagn, der fortalte om hvide, skæggede guder, der ville komme sejlen i "besynderlige vandhuse". Indianerne har i længere tid fået beretninger fra kysten om denne nye, uheldsvangre og truende magt. Herfra og til at tage varsler, der fortalte om frygtelige ting, der ville ske, er der ikke så langt.

Columbus grundlagde i Santa Maria Belen en by – ganske vist kun med hytter af træ og tækket med palmeblade, men han drømte at den skulle udvikle

Indianerne modtog overvejende venligt de spanske rejsende.

sig til en blomstrende havneby – "indfaldsvejen til Indien og et sted hvorfra store mængder af guld, krydderier og silkestoffer vil blive fragtet til Europa."

Et par dage senere skrev Columbus lidt mere opgivende: "Der må være en passage mellem denne del af Indien og det nye Kontinent Paria (Paria-bugten, mellem Vennzuela og Trinidad). Jeg er mere end nogensinde opsat på at finde dette stræde."

14 dage senere skrev Columbus: "Jeg er træt og har mistet gamle dages beslutsomhed. Skal jeg da opgive alting netop nu, hvor storkhanens rige er inden for rækkevidde?"

Columbus var sandsynligvis den sidste, der stadigvæk forventede at finde "storkhanens Indien" lige rundt om hjørnet, men interessant var det alligevel, at fra 1492 og frem til Hernan Cortez' landgang ved Vera Cruz på det mexicanske fastland i 1519, foretog de

Billede fra Colombia fra 1510. Spanske soldater myrder ubevæbnede indianere.

spanske søfarere primært undersøgelseslejdsere langs kysten af det nye kontinents hovedland. Søvejen til Indien havde stadigvæk første prioritet og jagten på en passage igennem det nye kontinent var helt central.

Efter Columbus anden rejse i 1493 påbegyndte spanierne stille og roligt at kolonisere de fundne øer, i første omgang Hispaniola, som Columbus slog sig ned på med 1200 mennesker – præster, soldater, håndværkere, bønder, o.s.v. Desværre kan man ikke sige, at Columbus var den store kolonisator. Han havde hverken erfaring eller evner til at styre de mange sammenbragte frivillige. I løbet af de næste år havde Columbus adskillige konflikter og åbne stridigheder, der til sidst mandede ud i et åbent oprør. Columbus måtte meget mod sin vilje dele øens indfødte blandt de spanske kolonister, således at de kunne få løst deres problemer med at skaffe arbejdskraft i minerne og på plantagerne. Hermed skabtes det span-

ske encomienda-system, der kom til at danne baggrund for den spanske undertvingelse af den indfødte befolkning og for den spanske kolonisering.

Systemet, indbefattede at spanske kolonistatorer fik tildelt et område med indianere, som de måtte beskatte, mod til gengæld at love indianerne beskyttelse og at de ville missionere blandt dem. Ofte tog disse afgifter helt overhånd og indianerne blev tvunget til at udføre slavearbejde.

I 1503 blev encomienda-systemet via et kongeligt dekret gjort legalt. Indianerne på Hispaniola var efterhånden ved at være uddøde og man var begyndt at hente slaver på Bahamaøerne. Eller også søgte kolonisterne til andre øer, hvor antallet af indfødte var større. I 1509 begyndte koloniseringen af Jamaica og i 1511 af Cuba og i 1512 af Puerto Rico.

En mere permanent kolonisering blev forsøgt i det mellemamerikanske hovedland, som var blevet opdaget af Columbus på hans fjerde rejse. Juan de

las
Am
på
ted
en
To s
i 15
vær
sørg
i lø
der
de
sen
Ball
(sp
han
ogs
skel
frer
udr
lem
Ball
næv
mar
spa
lere
den
U
leha
ans
lum
og s
mæ
ter
sen
han
bliv

Sp
Azl
His
mer
frer
er k
skal
I
bre

fra Co-
ra 1510.
soldater
ubevæb-
ianere.

las Cosas undersøgte sammen med Amerigo Vespucci området nærmere og på baggrund af deres rapport besluttede den spanske krone at påbegynde en egentlig kolonisering af fastlandet. To store ekspeditioner blev sendt afsted i 1509 med over 1000 mand, men desværre for spanierne led de begge en sørgelig skæbne, idet næsten alle mand i løbet af ganske kort tid bukkede under for sygdomme, sult eller angreb fra de indfødte. En ny ekspedition blev sendt afsted ledet af Vasco Nunez de Balboa – den første store conquistador (spansk for erobrere) – og det lykkedes ham at undertvinge indianerne. Det var også Balboa, der på baggrund af forskellige indianeres beskrivelser nåede frem til Stillehavet. Men da der skulle udnævnes en ny guvernør over det mellemamerikanske område i 1513 blev Balboa forbigået og i stedet for udnævnte man en hård og ubarmhjertig mand, en udnævnelse der viste, at den spanske krone nu ønskede at kontrollere de indfødtes aktiviteter helt og holdent.

Under Balboas march frem mod Stillehavet stødte han på højtstående indianske samfund, der var langt fra Columbus' primitive og vilde indianere, og som var i besiddelse af enorme guld-mængder. På baggrund af disse rapporter besluttede den spanske konge at sende Hernan Cortez afsted med en handelsekspedition, der endte med at blive et erobringstogt ind i Aztekerriget.

Spaniernes møde med Aztekerriget

Historien om Aztekerrigets totale sammenbrud under conquistadorernes fremmarch i begyndelsen af 1520'erne er blevet fortalt mange gange, men her skal den kort gentages:

Da spanierne nåede fastlandet, erobrede de først Yucatan-halvøen. Her var

Maya-kulturen allerede gået i opløsning længe før spaniernes ankomst. Opløsningen skete nogenlunde samtidig med, at aztekerne erobrede Mexico-dalen omkring 1350. Erobringen foregik på bekostning af toltekerne og flere andre indianerstammer, der blev reduceret til tributbetalende undersåtter. Omkring 1500 betalte 371 stammer og stater tribut til aztekerne.

I løbet af kort tid beherskede aztekerne det meste af det nuværende Mexico. De bosatte sig især omkring Texcoco-søen, hvor de grundlagde hovedstaden, Tenochtitlan, der, også set med europæiske øjne, blev en kæmpe-stor by – måske en af de største i verden omkring 1500.

Aztekerriget var et hierarkisk opbygget krigersamfund, der ved spaniernes ankomst befandt sig på et meget højt udviklingsniveau, der slet ikke kunne sammenlignes med de indianere, Columbus havde mødt. Alligevel lykkedes det spanierne, under ledelse af Hernan Cortez og med 500 soldater fuldstændig at underlægge sig hele Mexico. Det var der flere grunde til. Militær-teknologisk var spanierne aztekerne langt overlegne – skydevåben, rustninger og heste kunne delvist opveje spaniernes ringe antal. Resten blev opvejet af de alliancer spanierne indgik med nogle af de indianerstammer, som aztekerne havde underlagt sig. Spanierne udnyttede også, at aztekerne i første omgang forholdt sig afventende og endda modtog dem venligt, idet aztekerne havde en ide om, at spanierne måske kunne være de guder, som der var blevet spået om.

Endelig forstod spanierne hvilken central rolle aztekernes leder havde i hele samfundsopbygningen. Ved at fjerne ham fik man destabiliseret aztekersamfundet og gjort det lettere at erobre det. At spanierne samtidig også har kunne udnytte aztekernes forventning